

I. A javak elleni jogtalan támadást gépjárművel végrehajtó támadót gépjárművel nyomon követni, s a jogtalanul elvett javak visszaadásának kikényszerítése végett utolérni olyan törvényes joggyakorlás, amely védelmi cselekmény, a javak ellen intézett jogtalan támadást elhárító magatartás. Az ebből eredő nem szándékolt súlyosabb következmény kockázatát ez esetben is a jogtalan támadó viseli [Btk. 22.§ (1) bek.].

II. A jogos védelem körében a javak ellen intézett jogtalan támadás a jogszerűen tulajdonban tartott vagy birtokolt vagyontárgy eltulajdonítást célzó elvétele, elragadása. A saját, illetve más javai ellen az elvétellel intézett jogtalan támadás elhárításának törvényes módja az elvétel folyamatának a védekező általi megszakítása, amely megvalósul a dolognak a tetten ért tolvajtól visszaszerzésével, ha a dolog feletti jogos uralmi helyzet így visszaállítható. Ennek az elhárító cselekménynek szükséges, jogszerű módja az, ha a tulajdonos (védekező) – a javak védelme, azok visszaszerzése érdekében – forró nyomon üldözőbe veszi a tetten ért tolvajt [Btk. 22.§ (1) bek., 365.§ (2) bek., 370.§ (1) bek., 10.§ (1) bek.; Be. 127.§ (3) bek.].

III. Javak elleni jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejtendő jogszerű védekező cselekményt a törvény nem szűkíti le az elvétel testi erővel történő fizikai megakadályozására, mert a javak elleni támadáshoz az elhárító magatartás – természetes módon – szükségszerűen éppen a dolog visszaszerzésével, tényleges hatalomban tartásával valósul meg [Btk. 10.§, 20.§ (1) bek., 316.§ (1) bek.].

IV. A jogos védelem körében kifejtett szükséges elhárító cselekmény nélkülözi a szándék bűnösségét, a szándék bűnösségének hiányából következik, hogy az ilyen szándékot nélkülöző cselekménynek gondatlan bűnösségi eredménye sem lehet, az fogalmilag kizárt. Ha az alapcselekmény jogszerű és nem büntetendő (mert nem veszélyes a társadalomra), úgy ahhoz gondatlanság sem társulhat [Btk. 7.§., 9.§].

V. A megtámadottat nem lehet a bűncselekménnyel szembeni védekezés lehetőségétől megfosztani amiatt, hogy a jogtalan támadás helyét, idejét, módját, eszközét a bűncselekmény elkövetője választja meg. A jogtalan támadó megtámadottal szembeni helyzeti előnye éppen ebben az önkényben áll, s a védekezéshez fűződő jog emiatti elvitatása a kockázatmentes elkövetés (bűnözés) elfogadását, ezáltal közvetve ösztönzését jelentené [Btk. 22.§ (1) bek.].

[1] Az elsőfokú bíróság a 2016. május 10. napján kihirdetett ítéletével az I. r. terheltet közúti veszélyeztetés büntette [Btk. 234. § (1) bek.], 2 rendbeli rongálás büntette [Btk. 371. § (1) bek. és (3) bek. a) pont] és 2 rendbeli rongálás vétsége [Btk. 371. § (1) bek. és (2) bek. a) pont] miatt halmazati büntetésül 1 évi, végrehajtásában 2 évi próbaidőre felfüggesztett

börtön fokozatú szabadságvesztésre és 2 évi közúti járművezetéstől eltiltásra ítélte. Rendelkezett a szabadságvesztés esetleges elrendelése esetén a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjáról, továbbá a közúti járművezetéstől eltiltás tartamába beszámítandó időről.

- [2] A törvényszék a 2017. január 20. napján meghozott ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, az I. r. terhelt közlekedési bűncselekményét a Btk. 234. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerinti közúti veszélyeztetés büntettének minősítette, míg a Btk. 371. § (1), (2) bekezdés a) pontja szerinti rongálás vétségét 3 rendbelinek minősítette. A szabadságvesztés tartamát 2 évre súlyosította, az I. r. terheltet előzetes mentesítésben részesítette.
- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított – felülvizsgálattal érintett – tényállás a következő volt:
- [4] „Az I. r. terhelt 2012. december 7. napján 15 óra körüli időben a B., Á. útján az M. híd irányából a Zs. tér kereszteződése és az L. utca irányába közlekedett az általa vezetett, az O. Sz. K. tulajdonában álló személygépkocsival, derült időben, száraz útesten, közepes forgalomban, nappali, természetes fényviszonyok mellett.
- [5] Az L. utca adott szakasza lakott területen belüli, osztott pályás, kétirányú, aszfalt burkolatú, egyenes, sík lejtésű főútvonal, melynek az Á. út felőli része két forgalmi sávval, míg az Á. híd felőli része kettő, egyenesen haladó forgalmi sávval, az Sz. út (K. tér) kereszteződésénél lévő része egy külső, jobbra kanyarodó sávval van ellátva. A főútvonalon a megengedett legnagyobb sebesség 50 km/h. Az I. r. terhelt haladási irányából az Á. út és Zs. tér kereszteződésében, valamint az L. utca és Sz. út kereszteződésében a forgalmat forgalomirányító fényjelző készülék irányította. Az adott útszakasz mindkét oldalán szintben kiemelt járda található.
- [6] Az L. utca irányába tovább haladni szándékozó I. r. terhelt az Á. út és a Zs. tér kereszteződésének területe előtt a számára irányadó forgalmi irányító fényjelző készülék piros fényjelzésére megállt, a Zs. téren keresztül az L. utca irányába vezető két forgalmi sáv közül a külső forgalmi sávban, nem első járműként. Mialatt I. r. terhelt járműve a piros fényjelzés miatt álló helyzetben volt, a motorkerékpár vezetésére jogosító vezetői engedéllyel nem rendelkező, motorkerékpáros bukósisakot viselő II. r. terhelt az általa vezetett, forgalomba nem helyezett hamis, papírból készült rendszámmal ellátott, utasként a szintén motorkerékpáros bukósisakot viselő H. S. A.-t szállító motorkerékpárral I. r. terhelt személygépkocsijának jobb oldalához haladt. Az I. r. terheltnek a gépkocsi jobb ülésén

elhelyezett táskájának eltulajdonítása céljából H. S. A. a jármű felhúzott, jobb oldali első üvegét betörte és I. r. terhelt jobb első ülésen lévő táskáját kivette a járműből a benne lévő pénztárcával, 10 000 forint készpénzzel, ékszerrel, bankkártyákkal, mobiltelefonnal és személyes okiratokkal együtt, majd II. r. terhelt a társát szállító motorkerékpárral a helyszínről, a Zs. téren keresztül az L. utca irányába elhajtott.

- [7] I. r. terhelt, miután észlelte táskájának jogtalan eltulajdonítását, személygépkocsijával az elvett értékekkel menekülő motorkerékpárosok után indult azzal a szándékkal, hogy értékeit visszaszerezze. A menekülés során a II. r. terhelt a Zs. téren keresztül az L. utca és az Sz. út kereszteződésének irányába közlekedett, míg I. r. terhelt gyorsítással folyamatosan követte őt. Ennek során a menekülő II. r. terhelt az L. utca két forgalmi irányát elválasztó záróvonalát átlépve áthaladt előbb a menetirány szerinti bal oldali (szembeni) belső forgalmi sávba, majd a menetirány szerinti bal oldali külső forgalmi sávba, amely forgalmi sávokban egyre megközelítve követte őt I. r. terhelt.
- [8] A lopási cselekmény elkövetésétől kb. 500 méternyi távolságra, az L. utca és az Sz. út kereszteződésének területe előtt kb. 60 méterre, a menetirányuk szerinti bal oldali külső forgalmi sávban az üldözés során I. r. terhelt még jogos védelmi helyzetben, a lopási cselekmény bevégezettsége előtt, táskájának visszavétele céljából kb. 71-74 km/h sebességről kb. 74-81 km/h sebességre gyorsítva, a jármű elejével szándékosan nekiütközött a menekülő II. r. terhelt által vezetett, nem kizárhatóan kb. 67-70 km/h sebességről kb. 65-69 km/h sebességre minimálisan lassuló motorkerékpár hátuljának. Ezen időpontban két ismeretlen személy az L. utca, terheltek haladási irányát tekintve bal oldali járdáján, a két járművel szemben haladva, gyalogolva, az ütközési hely közvetlen közelében gyalogolt a járdán, valamint ugyanitt (az ütközéstől kb. két autónyi távolságra) egy másik gépkocsi parkolt, benne utasokkal. Az úttest ezen forgalmi sávja itt 5,2 méter széles, ennek belső felén közlekedtek a járművek.
- [9] Az ütközés következtében a kb. 73-80 km/h sebességre gyorsuló motorkerékpár hátulja megemelkedett, a jármű irányítása feletti uralmát ennek következtében II. r. terhelt elveszítette. A stabilitást veszített, elboruló motorkerékpár – a két terhelt számára irányadó forgalomirányító fényjelző készülék piros fényjelzésének időtartama alatt – átsodródva az L. utca és Sz. út kereszteződése előtt közvetlenül az L. utca úttestjén kijelölt gyalogos átkelőhelyen, majd a fenti útkereszteződés területén kb. 34-39 km/h sebességgel nekiütközött a haladási irány szerint az L. utcában szemből érkező, a külső forgalmi sávban a fenti útkereszteződés területe után forgalmi okból álló, L. T. Gy. által vezetett

személygépkocsinak.

- [10] Az I. r. terhelt a motorkerékpárnak ütközést követően az előtte elboruló motorkerékpár mögül hirtelen jobbra irányuló kormányzással behaladt a szemből haladó, belső forgalmi sáv területére és ott a szemből, az L. utcában közlekedő, piros fényjelzés miatt álló Cs. L. által vezetett személygépkocsinak ütközött kb. 60-66 km/h sebességgel. Ez a gépkocsi az ütközés hatására a mögötte álló S.-T. P. által vezetett, utast is szállító személygépkocsinak ütközött.
- [11] A baleset miatt a motorkerékpárral egy személygépkocsi alá beszoruló H. S. A. a kórházba szállítását követően, a mellkasi főverőér szakadás, mellúri vérgyülem, mindkét oldali lábszártörések okozta traumás-vérzéses shock következtében életét veszítette. Az ütközés következtében kialakult sérülések és a bekövetkezett halál között közvetlen okozati összefüggés állt fenn.
- [12] Az ütközés következtében Cs. L. a mellkas és a hasfal zúzódásaiban megnyilvánuló, 8 napon belül gyógyuló könnyű sérüléseket szenvedett el.
- [13] Az álló személygépkocsinak ütközés következtében a járművéből kiszálló és a táskát magához vevő, értékeit visszaszerző I. r. terhelt a jobb láb zúzódásában megnyilvánuló könnyű sérülést szenvedett el.
- [14] Az ütközés hatására a motorkerékpárról lerepülő, az ütközés következtében a bal alkarjának hámhorzsolásában megnyilvánuló, 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedő II. r. terhelt az esési helyéről felállva, kis időre a másik sérült (H. S. A.) közelébe ment, majd az Sz. úti kereszteződéstől elfutott anélkül, hogy az úttesten fekvő, életveszélyes sérüléseket szenvedő H. S. A.-nak, illetve Cs. L. sértettnek a tőle az adott helyzetben elvárható segítségnyújtási kötelezettségének eleget tett volna.
- [15] I. r. terhelt azzal, hogy szándékos magatartásával a motorkerékpárnak ütközött, valamint ezen magatartásának következményeiből származó, álló járművekkel való ütközésekkel L. T. Gy., S.-T. P., valamint mellette utasként helyet foglaló K. G. sértett testi épségét is közvetlenül veszélyeztette. Rajtuk kívül még számos (legalább hét-nyolc) gyalogos tartózkodott a kereszteződésben, illetve haladt a járdán vagy úttesten, a járműütközések közvetlen hatókörében vagy a járművek ütközések utáni lehetséges csúszási nyomvonalában.
- [16] Az I. r. terhelt által okozott ütközések következtében az O. Sz. K. tulajdonában álló személygépkocsiban 1 540 000 forint, a H. S. A. által vásárolt motorkerékpárban 112 000 forint, az L. T. Gy. tulajdonában lévő személygépkocsiban 515 000 forint, a K. I. L.-né

tulajdonában lévő személygépkocsiban 292 000 forint, míg az S.-T. P. tulajdonában lévő személygépkocsiban 367 000 forint kár keletkezett.”

- [17] A törvényszék mint másodfokú bíróság a Be. 352. § (1) bekezdés a) pontja alapján az alábbiak szerint egészítette ki, illetve pontosította az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást:
- [18] Az elsőfokú bíróság ítélete 25. oldal 2. bekezdésében tett ténymegállapításait az ítélet tényállási részébe emelte át, így azt, hogy: „az I. r. terhelt az ütközést megelőzően intenzíven gyorsította járművét. A motorkerékpár eldőlése és így a közvetlen veszélyhelyzet előidézése a két gépjármű érintkezésének következményére vezethető vissza. Megállapítható, hogy az I. r. terhelt szándékosan üldözte gépkocsijával az előtte haladó motorkerékpárt, a távolság a két jármű között ennek során fokozatosan csökkent”.
- [19] Ugyanakkor kirekesztette a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének tényállási részéből azt a jogi értékelést tartalmazó, így nem a tényállásba tartozó megállapítást, hogy az üldözés során „az I. r. terhelt még jogos védelmi helyzetben a lopási cselekmény bevégeztsége előtt...” volt az ütközés bekövetkeztekor.
- [20] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára hivatkozva.
- [21] Az indítványban foglaltak szerint a motorkerékpáron utazó II. r. terhelt és társa támadást intéző cselekménye (lopás az I. r. terhelt sérelmére) ténylegesen nem vált befejezetté, mivel a korábbi birtoklás helyreállításnak reális lehetősége az I. r. terhelt számára változatlanul fennállt, ekként az I. r. terhelt magatartása a jogos védelem kereteit időben nem lépte túl.
- [22] Ezzel összefüggésben kifejtette, hogy az I. r. terhelt számára a vagyontárgy elvételének megakadályozására más lehetőség nem volt, másfelől a védekezés szükséges mértékét sem lépte túl, az eredmény tekintetében ugyanis kizárólag gondatlanság terhelte. Az I. r. terhelt által elkövetett veszélyeztetés a támadással arányban állt.
- [23] A védő álláspontja szerint a lopás sértettjének nem vitatható joga, hogy a tőle elvett vagyontárgyat az elvétel után közvetlenül, a lopással, mint támadással időben egybefonódó folyamatos cselekménysor részeként megpróbálja visszaszerezni.
- [24] Kifejtette továbbá, hogy téves az a felfogás, amely egy járművezetőtől az ijedtség vagy a menthető felindulás megállapításának lehetőségét elvitatja.
- [25] A közlekedés szükségképpeni részét nem jelentő eseményekre, pl. egy jogtalan és erőszakos támadásra (személygépkocsi ablakának beütése, a táska elvétele) való felkészülés és az erre adott körütekintő, nyugodt reakció nem része a járművezetőktől rendszerint elvárható

képességeknek, nincs olyan oktatás, szabályozás vagy más hasonló módszer, amely ilyen rendkívüli, a közlekedéshez semmilyen módon nem tartozó eseményekre felkészítést biztosítana és amelyre figyelemmel a járművezetővel szemben bármilyen elvárás megfogalmazható lenne.

- [26] Erre tekintettel az ítéletekben a járművezetővel szembeni pszichés felkészültségre vonatkozó elvárások megfogalmazása téves és megalapozatlan, melyre figyelemmel téves és megalapozatlan a Btk. 22. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés alkalmazásának kizárása.
- [27] Mindezek alapján a jogos védelmi helyzetre tekintettel, büntethetőséget kizáró ok miatt a Btk. 234. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerinti halált okozó közúti veszélyeztetés büntettének vádja alól – tartalmilag egyezően az elsőfokú ítéleti döntéssel – az I. r. terhelt felmentésének van helye.
- [28] A motorkerékpár utasain, a II. r. terhelten és társán kívüli további személyek veszélyeztetésének kérdésében a védő kifejtette, hogy önmagában a közlekedési szabálysértések szándékos elkövetése, ami a motorosok tekintetében valóban közúti veszélyeztetésnek értékelhető, azonban olyan közúti veszélyeztetésnek, mellyel összefüggésben jogos védelmi helyzet, mint büntethetőséget kizáró ok állapítható meg, nem alapozhatja meg más sértettek tekintetében a közúti veszélyeztetés megállapítását, ezért a közúti veszélyeztetés vádja alól történő felmentése teljes körben indokolt.
- [29] A rongálás kapcsán a védő kifejtette, hogy az szándékosan követhető el, az elkövető szándékának ki kell terjednie a rongálásra, mint magatartásra és annak eredményére is. Ellenben az I. r. terhelt kétséget kizáróan nem akart rongálni, magatartása a veszélyhelyzet kialakulására irányult, nem rongálásra, és a rongálás tényét sem látta előre, így abba bele sem nyugodhatott. Figyelemmel arra, hogy a rongálás szándékos bűncselekmény, azt gondatlanul elkövetni nem lehet, a rongálásnak a közúti veszélyeztetéssel halmazatban történő megállapítása is téves és anyagi jogszabályt sért. Ezért ezen bűncselekmény alól is felmentésnek van helye.
- [30] A fentiekre tekintettel a védő indítványozta, hogy a Kúria a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogerős ítéletet változtassa meg és az I. r. terheltet az ellene emelt vád alól mentse fel.
- [31] A Legfőbb Ügyészség átiratában a felülvizsgálati indítványt nem tartotta alaposnak. Kifejtette, hogy a jogos védelmi helyzet akkor állapítható meg, ha a jogtalan támadás intézett vagy azzal közvetlenül fenyegető. Ez a javak ellen intézett támadás azonban az I. r.

terhelt táskájának jogtalan eltulajdonításával befejeződött. Az irányadó tényállás alapulvételével az I. r. terhelt javai ellen intézett jogtalan támadás objektíve is érzékelhető módon befejeződött, a jogtalan támadók a vagyontárgyakat megszerezve, menekülési céllal a helyszínt elhagyták. Az elkövetők a dolog birtokát, a dolog fölötti tényleges uralmat is megszerezték, ezért a lopás az elvétellel befejezetté vált. Az elkövetők a motorkerékpárral a helyszínt elhagyva már a dolog elvitelét hajtották végre, amely a lopás befejezetté válásához már nem szükséges. Időbeli túllépés esetén az elhárító tevékenység arányosságának vizsgálata a jogos védelmi helyzet hiányában szóba sem jöhet.

- [32] Az I. r. terheltet a birtokvédelem megillette, a birtokvédelem az elveszett birtok visszaszerzése érdekében is megilleti a jogosultat. A jogos önhatalom feltétele, hogy ne lépje át a birtok megvédéséhez szükséges mértéket, ami egyfelől azt jelenti, hogy a cselekmény csak addig terjed, ameddig az ténylegesen a birtok megvédését célozza, másfelől az önhatalmat gyakorló nem okoz a birtoksértőnek aránytalanul nagyobb hátrányt, mint amilyen őt a birtokháborítás következtében érte. Jelen esetben az arányosság vizsgálata során a jogos védelem arányossága körében a korábbi Btk. alkalmazása során kialakult szempontokból lehet kiindulni, amely szerint a jogtalan támadó által a sértett vagyoni jogok és a védelmi cselekménnyel veszélyeztetett sértett személyéhez fűződő jogok összemérhetők, közös nevezőjük a törvény büntetési tétele. Ez az összevetés a jogos önhatalom esetében alkalmazható. A halált okozó közúti veszélyeztetés büntette törvényi büntetési tétele és a vagyon elleni bűncselekmény büntetési tétele közötti különbség olyan jelentős, amelyből nem vonható le az a következtetés, hogy az I. r. terhelt jogos önhatalmi cselekménye a birtok megvédéséhez szükséges mértéket ne lépte volna túl. Ezért az I. r. terhelt cselekménye nem értékelhető a jogos önhatalom körébe tartozóként sem. Az ijedség és menthető felindulás terhelt javára történő megállapításának kizárásával összefüggésben pedig a megtámadott határozatok indokolása helytálló.
- [33] Az irányadó tényállás, amely szerint a cselekmény zsúfolt közúton, decemberi, kora délutáni időpontban a motorkerékpárral relatíve nagy sebességgel menekülő elkövetők I. r. terhelt által vezetett személygépkocsival végrehajtott üldözése útján valósult meg, azt támasztotta alá, hogy az I. r. terheltnek az általa választott módon értékei visszaszerzésére kizárólag a sérelmére megvalósított lopás elkövetői, valamint további, részben konkrétan beazonosítható személyek életének, illetőleg testi épségének a veszélyeztetése útján volt reális lehetősége. Erre a jogszabály még a hatóság tagjainak sem ad felhatalmazást.
- [34] A Be. 127. § (3) bekezdése szerinti jogszabályi engedély a bűnüldözésre jogosult

hatóságnak nyújtott civil jogsegély, amelynek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. Ellenben a *nemo plus iuris elve* alapján az állam sem delegálhat olyan jogot, amellyel maga sem rendelkezik. Az elfogáson túli veszélyhelyzet előidézésére, sérülés, illetve halálos eredmény okozására a jogszabály sem az intézkedő rendőrt, sem magánszemélyt, jelen esetben az I. r. terheltet nem hatalmazta fel. A motor üldözésekor, majd az annak hátulról történő ütközéskor az I. r. terhelt tudata eshetőleges szándék formájában átfogta, hogy az útkereszteződésben és annak térségében tartózkodó személyek, illetőleg ott álló járművek vezetői és utasai élete, illetőleg testi épsége közvetlen veszélybe kerül.

- [35] Ezen túlmenően a más vagy mások veszélyeztetésére kiterjedő szándékosság feltétlenül magában foglalta a veszélyhelyzettel érintett járművekben bekövetkező sérülések, rongálódások kialakulását is. A szándékos közlekedési szabályszegő magatartás közvetítője az elkövető által vezetett jármű, míg a sértettek ellen irányuló ezen cselekmény közvetlenül, elsődlegesen azok járművei ellen irányul, ezért a jármű ellen irányuló cselekmény időben meg is előzi a tényállásszerű eredmények, a közvetlen veszély kialakulását. Ekként a közvetlen veszély, mint eredmény és a sértettek járműveiben bekövetkező megsemmisítésben vagy megrongálásban megnyilvánuló károkozás egyazon közlekedési folyamat egymást követően kialakuló olyan elemei, amelyek tekintetében az eshetőleges szándék feltétlenül megállapítható.
- [36] Összességében a másodfokú bíróság a tényállásból helytálló következtetést vont az I. r. terhelt bűnösségére, és cselekményének jogi minősítése, valamint a kiszabott büntetés is törvényes, ezért az ügyész indítványozta, hogy a Kúria az indítványnak ne adjon helyt és a megtámadott határozatokat hatályukban tartsa fenn.
- [37] A Kúria az ügyben a Be. 424. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.
- [38] Az I. r. terhelt védője a felülvizsgálati indítványában, a Legfőbb Ügyészség képviselője pedig az átiratában foglaltakat – részletesen megindokolva – a nyilvános ülésen fenntartotta.
- [39] Az I. r. terhelt előadta, hogy soha, semmilyen közlekedési kihágást nem követett el, a cselekmény hatására – „felrobbant mellette a fél világ” – ösztönösen cselekedett, az egész esemény harminc másodperc alatt lezajlott. Nem állt szándékában veszélyeztetni, balesetet okozni, a kormányt is elrántotta, hogy ne okozzon komoly sérülést a motorosnak. Sajnálátát fejezte ki, hogy ez lett a vége és azt a reményét, hogy születik egy olyan ítélet, amely

mindenki számára megnyugtató.

- [40] A felülvizsgálati indítvány alapos.
- [41] A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor.
- [42] Az I. r. terhelt védője a felülvizsgálati indítványában a jogos védelmi helyzetre alapítottan indítványozta az I. r. terhelt felmentését.
- [43] A jogos védelem intézményén túl azonban mind az alapítéletek, mind pedig az írásbeli (ügyészi) beadványok, illetve a nyilvános ülésen a felszólalások érintettek más, hasonló jellegű jogintézményeket.
- [44] Valóban nem csupán a jogos védelem az, amely feljogosítja a jogtalanul fellépő, bűncselekményt elkövető személlyel szembeni cselekvésre a megtámadottat, vagy akár más személyt is.
- [45] A Ptk. 5:6. § (1), (2) bekezdése szerint a tilos önhatalom ellen a birtokos – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is felléphet. Az elveszett birtok visszaszerzése érdekében önhatalommal akkor lehet fellépni, ha a más birtokvédelmi eszköz igénybevételevel járó idővesztés a birtokvédelmet megghiúsítaná.
- [46] A Be. 127. § (3) bekezdése arra hatalmaz fel, hogy a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, ha erre nincs módja, akkor a rendőrséget értesíteni.
- [47] Magyarország Alaptörvényének V. Cikke kimondja, hogy „mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett, vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához”.
- [48] A jogtalan támadással szembeni ellenállás ezért nem kivételes lehetőség, hanem az Alaptörvény szerint mindenkit megillető természetes alapjog.
- [49] Az önvédelem alapjogát a büntető anyagi jogban a 2012. évi C. törvény (Btk.) büntethetőséget kizáró okként érvényesíti.
- [50] A Btk. 22. § (1) bekezdése szerint „nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges”.
- [51] A 4/2013. BJE határozat a Legfelsőbb Bíróság élet és testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú Irányelvének a jogos védelem kérdéseit tárgyaló III. része helyébe lépett.
- [52] A Kúria jelen felülvizsgálat során az alábbiakat emeli ki.

- [53] „A védekezést támadás előzi meg. Az elhárítás válasz a támadásra. A védekezés azért jogos, mert a támadás jogtalan. A jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben. Korábbi – ám máig igaz – magyarázat szerint erőt alkalmaz az erőszak ellen. A támadás olyan tevékenység, amely megvalósítja valamely bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának ismérveit. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie.”
- [54] „A jogtalan támadás általában erőszakos, az elhárító cselekmény pedig mindig kényszerű. Amennyiben a jogtalan támadás ténye megállapítható, úgy az elhárítás szükségessége nem vitatható. Az elhárítás szükségességének a mértéke azonban – a 22. § (3) bekezdése szerint – túlléphető.”
- [55] „Ha van jogtalan támadás, akkor annak az elhárítása szükséges. Az elhárító cselekmény is tevékenység, aktív szembeszegülés a támadással. A szükségesség azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem állt rendelkezésére, mint amelyet alkalmazott. A védekező cselekmény jogszerűségének egyetlen kritériuma a szükségesség.” (4/2013. BJE határozat)
- [56] A Büntető Törvénykönyv Általános Része a jogos védelmet a büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okok között objektív büntethetőségi akadályként szabályozza, amikor a jogos védelem során megvalósított cselekményt „nem büntetendőnek” tekinti. Tehát az a cselekmény, amelyet a védekező a jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejt – s az megvalósíthatja a Különös Rész valamely törvényi tényállását – nélkülözi a társadalomra veszélyességet, s ezáltal bűncselekményt nem valósít meg.
- [57] A jogos védelem értelemszerű korlátai többek között, hogy megtorlássá nem fajulhat, illetve a javak elleni, közvetlen erőszakkal nem járó cselekmény elhárítása a támadó életének kioltását általában nem eredményezheti. A 22. § (3) bekezdése szerinti túllépés azonban nem zárható ki.
- [58] Az I. r. terhelt javai ellen jogtalan, erőszakos támadást intézett a II. r. terhelt és társa. A jogtalan támadásra a reakció a jogos védelem, azaz a támadás elhárítása.
- [59] A személy elleni jogtalan támadás elhárításához szükséges védekezéshez képest az elhárítás eltérő módja lehet szükséges a javak védelme érdekében.
- [60] Személy elleni támadással szemben az intézett támadás befejezését követően, ha annak további közvetlen fenyegetettsége sem áll fenn, már nincs jogos védelmi helyzet (nyilvánvaló időbeli túllépés okán). Azaz a jogos védelem szempontjából ez esetben az üldöző már nem lehet védekező, a menekülő pedig nem támadó.

- [61] A javak elleni jogtalan támadás azonban nem azonosítható, nem szűkíthető le a személy közvetlen birtokában tartott dolog erőszakos – így magát a személyt is közvetlenül érintő – elragadására. A dolgok elvétele megtörténhet személy és dolog elleni jogtalan támadással, de közvetlenül a dolog elleni támadással is (más kérdés, hogy a dolog elleni erőszak áttevődik-e vagy sem a személyre).
- [62] A javak elleni támadásnál a jogos védelem nem korlátozódik kizárólag az elvételnek (testi kontaktust igénylő) megakadályozására, hiszen ez már a jogos védelem leszűkítését jelentené.
- [63] A javak elleni támadás esetén az elhárító magatartás – természeténél fogva – döntően és szükségképpen a visszaszerzés jogosultságát jelenti. (Megjegyzi a Kúria, hogy a visszaszerzés elvéből kiindulva értelmezhető a rablás büntetnének a Btk. 365. § (2) bekezdésben írt alakzata, mely szerint rablás az is, ha a tetten ért tolvaj a dolog megtartása végett erőszakot, illetve az élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést alkalmaz.)
- [64] A javak elleni támadás esetében annak váratlansága, rövidsége vagy akár a dolog nem közvetlen birtokban tartása stb. okán a védekező reakció azonnalisága mellett is szükségképpen késedelmes a védelmi reakció, ez azonban nyilvánvalóan nem fosztja meg a bűncselekmény áldozatát az őt alapjogként megillető jogos védelmi cselekvés lehetőségétől.
- [65] Javak elleni támadás esetén a jogos védelem megítélése nem független a vagyon elleni bűncselekmény (lopás) kísérletként vagy befejezettként értékelésének dogmatikai problematikájától, a dolog fölötti tényleges uralom megszerzésétől.
- [66] Az I. r. terhelt sérelmére a motoros elkövetők által elkövetett lopás elkövetési magatartása az elvétel, aminek következtében a dolog addigi birtokosa nincs abban a helyzetben, hogy a dolog felett hatalmat gyakoroljon, a dologról rendelkezessen.
- [67] Következetes ítélkezési gyakorlat szerint az elvétel a dologra gyakorolt két mozzanatú behatás, aminek az első szakasza az eddigi tényleges uralom (birtokállapot) megszüntetése, második szakasza az új, tényleges uralom megszerzése az elkövető részére.
- [68] Mindebből következik, hogy a véghezvitelhez (befejezettséghez) nem elég a dolog feletti addigi birtokállapot megszüntetése, hanem szükséges, hogy az elkövető a dolgot tényleges hatalmába vegye.
- [69] Az elvétel jogi fogalma ekként értelemszerűen feltételezi a dolog eredeti birtokostól elkerülését, viszont nem merül ki a dolog új birtokoshoz kerülésében.
- [70] Az elvétel lényege ugyanis a tényleges birtoklás, mint uralmi, hatalmi helyzet megváltoztatása, ami akkor befejezett, ha az eredeti birtokosnak nincs reális lehetősége a

korábbi birtoklás helyreállítására.

- [71] Ekként a lopás mindaddig kísérleti stádiumban marad, amíg a jogtalan eltulajdonítást célzó magatartás a birtokos jelenlétében, szeme előtt történik, a birtokos azt folyamatosan figyelemmel kíséri és tettenérés okán, követve, üldözve az elkövetőket lehetősége is van közbeavatkozni.
- [72] Jelen ügyben erről van szó. Ez a lényeges különbsége a személy ellen, illetve a javak ellen intézett jogtalan támadás elhárítása érdekében kifejtendő jogos védelemnek.
- [73] A jogellenes támadást motoros elkövetőként megvalósítók (kifejezetten erre a bűncselekmény elkövetési módra rendezkedtek be), és a megtámadott autós egyaránt a közúti forgalomban vett részt.
- [74] A támadás folytán az I. r. terhelt egyrészt vagyon elleni bűncselekmény sértettjévé (táskája elvételével), másrészt, mint közlekedő jármű vezetője veszélyeztető bűncselekmény elszenvetőjévé (személygépkocsi ablakának betörésével) vált.
- [75] Ekként a II. r. terhelt és társa I. r. terhelt sérelmére megvalósított jogtalan támadása vagyon elleni és közlekedés biztonsága elleni, valamint kifejezetten erőszakos támadás is volt.
- [76] Önmagában az, hogy a jogos védelem speciális körülmények – közúti közlekedésben, járművel résztvevők – között vált szükségessé, nem szűkíti, nem vonja el az ahhoz való jogosultságot. Törvény ilyen korlátot nem állít.
- [77] Az elkövetés helyszínét, módját stb. az elkövető választja meg, behatárolva ezzel adott esetben a védekezés módját is.
- [78] A megtámadottat nem lehet a bűncselekménnyel szembeni védekezés lehetőségétől megfosztani amiatt, hogy a jogtalan támadás helyét, idejét, módját, eszközét a bűncselekmény elkövetője választja meg. A jogtalan támadó megtámadottal szembeni helyzeti előnye éppen ebben az önkényben áll, s a védekezéshez fűződő jog emiatti elvitatása a kockázatmentes elkövetés (bűnözés) elfogadását, ezáltal közvetve ösztönzését jelentené.
- [79] Ezzel szemben a jelen ügyben a II. r. terhelt és társa a jogszerűtlenség, míg az I. r. terhelt a jogszerűség talaján állt.
- [80] Ehhez képest az I. r. terhelt jogos védelmi helyzetben (a jogtalan támadás elhárítása érdekében) megkezdte a cselekvést a javaiért, úgy ahogyan az adott helyzetben indokolt és szükséges volt.
- [81] Az I. r. terhelt magatartásának megítélése a nyomon követés közben nem változott, az továbbra is jogszerű, az elkövetőkkel szemben ugyanazt a jogos védelmi pozíciót tartja.

(Miként változatlan az elkövetők magatartásának megítélése, azaz az változatlanul jogszerűtlen.)

- [82] Az I. r. terhelt ugyanis a javai, az elveszett birtok visszaszerzése érdekében üldözte, követte az elkövetőket, azt remélve, hogy eldobják a táskáját. Miután ez nem történt meg, a visszaszerzés szükségképpen az elkövetők kényszerű megállításával kellett, hogy történjen.
- [83] Kétségtelen, hogy a II. r. terhelt és társa észlelte az őket követő és beérő I. r. terheltet, így választhatták volna azt is, hogy felhagynak az elvett dolog birtokával, eldobják azt (ad absurdum megállnak és visszaadják). Ezt azonban nem tették, miközben a közlekedési szabályokat megszegő menekülési módot választottak (a vagyon elleni bűncselekmény sikere érdekében), így a közlekedési veszélyhelyzetet, ennek kockázatát éppen a II. r. terhelt és társa teremtetten meg.
- [84] A II. r. terhelt és társa olyan veszélyes elkövetési módszert választott – motoros támadás –, amelynek elhárítása másként, mint a személygépkocsival üldözéssel, majd megállásra kényszerítéssel nem volt lehetséges.
- [85] „Ha van jogtalan támadás, akkor annak az elhárítása szükséges.” (4/2013. BJE határozat) Dr. K. A. I.-t jogtalan támadás érte, ezért annak elhárítása szükséges volt. „A szükségesség azt jelenti, hogy a védekezőnek a jogtalan támadás elhárításához enyhébb védekezési mód nem állt rendelkezésére, mint amelyet alkalmazott.” (4/2013. BJE határozat) Mivel – az előző bekezdésben megállapítottak szerint – dr. K. A. I. az adott esetben a konkrét jogtalan támadás elhárításának egyedüli lehetséges módját alkalmazta, így a rendelkezésére álló védekezési módhoz képest a más (enyhébb) megválasztása fogalmilag kizárt. „A védekező cselekménye jogszerűségének egyedüli kritériuma a szükségesség.” (4/2013. BJE határozat)
- [86] A jogtalan támadás elhárításához szükségszerűen alkalmazott védekezés kifejtése pedig nem lehet más, mint jogszerű, és ezáltal a társadalomra veszélyességet nélkülöző magatartás, ezért dr. K. A. I. vád tárgyává tett magatartása bűncselekményt nem valósított meg.
- [87] Az eljáró bíróságok a Btk. Általános Részének a büntethetőséget kizáró okokról rendelkező anyagi jogszabályt [jogos védelem 22. § (1) bekezdés] hagyták figyelmen kívül, illetve értelmezték rendeltetésével, alkotmányos háttérével ellentétesen, amikor az I. r. terhelt büntetőjogi felelősségét megállapították. Ezért dr. K. A. I. bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével, törvénysértően került sor.
- [88] A Kúria az ügy konkrét eseten túlmutató elvi jelentősége miatt indokoltnak tartja rámutatni a következőkre.

- [89] A motoros követése, üldözése – figyelemmel arra, hogy az I. r. terhelt sérelmére elkövetett bűncselekmény helyszínétől kb. 500 méterre történt az ütközés és ezalatt fokozatosan gyorsultak kb. 60-70 km/h-s sebességre is – valójában rendkívül rövid ideig tartott. Megtorló szándék fel sem merült az I. r. terheltnél. Az az útszakasz, ahol áttértek a menetiránnyal szemközti forgalmi sávba, az ítélet ténymegállapításai alapján beláthatóan éppen üres, forgalommentes volt, ezen a szakaszon történt az ütközés is, még a kérdéses kereszteződés előtt kb. 60 méterrel. Mindezek alapján az I. r. terhelt cselekménye nem tekinthető „ámokfutásnak” sem.
- [90] A védekezés – a támadás elhárítása – mindig szándékos magatartás.
- [91] Ha az elhárító magatartás jogos és szükséges, a védekező magatartás jogszerű.
- [92] Nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely a bűncselekmény áldozatával szemben – vegyen részt bár közlekedési forgalomban – fokozott elvárásokat fogalmazna meg. A jogos védelem megítélése szituációfüggő, konkrét ügyre, körülményekre vonatkozó.
- [93] Az elhárító, ekként védekező cselekmény nélkülözi a szándék bűnösségét. Ez egyben azt is jelenti, hogy nincs kiindulási alap arra, hogy az ilyen cselekvés következményei esetében a Btk. 9. §-a szerinti felelősség felmerüljön. Ez ugyanis csak bűnös szándékhoz fűződhet.
- [94] Ugyanakkor sem a megállapított tényállás, sem az iratok, sem a vád alapján nem merült fel akár csak eshetőlegesen is az, hogy az I. r. terhelt jogszerű, a javait ért támadást elhárító cselekményének további következményeire a szándéka kiterjedt volna.
- [95] A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, annak következményeit a támadónak kell viselnie. Ez jelen esetben is igaz, ugyanis az I. r. terheltre nézve a II. r. terhelt és társa által választott veszélyes elkövetési mód a jogszabályi rendelkezéseken túlmutató speciális kötelezettségeket nem keletkeztet.
- [96] Ekként az I. r. terhelt a szándékon túli eredményért felelősségre nem vonható. Különösképpen, hogy a szándékolt (elhárító) alapcselekmény jogszerű, nem büntetendő (nem társadalomra veszélyes), amelyhez gondatlanság sem társulhat.
- [97] Összegezve: a javakra vonatkozó jogos védelem esetében az elbírált konkrét ügyben a Btk. 22. § (1) bekezdéséből a következő tartalomnak van jelentősége:
- [98] Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások javai ellen intézett jogtalan támadás elhárításához szükséges.
- [99] A jogos védelem körében a javak ellen intézett jogtalan támadás a jogszerűen tulajdonban tartott vagy birtokolt vagyontárgy eltulajdonítást célzó elvétele, elragadása. A saját, illetve más javai ellen az elvétellel intézett jogtalan támadás elhárításának törvényes módja az

elvétel folyamatának a védekező általi megszakítása, amely megvalósul a dolognak a tetten ért tolvajtól visszaszerzésével, ha a dolog feletti jogos uralmi helyzet így visszaállítható. Ennek az elhárító cselekménynek szükséges, jogszerű módja az, ha a tulajdonos (védekező) – a javak védelme, azok visszaszerzése érdekében – forró nyomon üldözőbe veszi a tetten ért tolvajt.

- [100] A javak elleni jogtalan támadást gépjárművel végrehajtó támadót gépjárművel nyomon követni, s a javak visszaadásának kikényszerítése végett utolérni olyan törvényes joggyakorlás, amely védelmi cselekmény, a javak ellen intézett jogtalan támadást elhárító magatartás. Az abból eredő nem szándékolt súlyosabb következmény kockázatát ez esetben is a jogtalan támadó viseli.
- [101] Következésképpen az I. r. terhelt a Btk. 22. § (1) bekezdése szerinti jogos védelmi helyzetben cselekedett. A jogos védelem az 1978. évi IV. törvény rendelkezése szerint is éppen így igénybe vehető volt a javak elleni jogtalan támadással szemben, ezért ezt az esetet a korábbi Btk. alapján is ugyanígy kellett volna elbírálni.
- [102] Mindemellett szükségesnek tartja a Kúria megjegyezni, hogy a jogos védelem vagy annak túllépése megítéléséhez a tényállásnak a lehető legrészletesebben tartalmaznia kell az eset összes körülményeit. Ahhoz, hogy a tudatállapotra vonatkozóan megalapozott következtetést lehessen levonni, a történetek mélyreható, mindenre kiterjedő elemzésével lehet és kell eljutni.
- [103] Az irányadó tényállás annyi tény, adatot tartalmazott, hogy e jogkérdés eldönthető volt.
- [104] Ugyanakkor a Kúria megjegyzi az iratokból megállapíthatóan a következőket:
- [105] – a II. r. terhelt és társa hasonló jellegű bűncselekményeket már évekkel ezt megelőzően is elkövetett külföldön, melyekért ott szabadságvesztésre is ítélték őket;
- [106] – a módszerük szerint kifejezetten piros lámpánál álló, jobb márkájú autókat és a jobb első ülésen lévő női táskákat kerestek;
- [107] – az elkövetést segítő bukósisakukra adóvevőt erősítettek, azon beszéltek egymással;
- [108] – a II. r. terhelt társa vídiával ütötte be a személygépkocsik ablakát;
- [109] – az I. r. terhelt elleni cselekmény egy bűncselekmény-sorozat utolsó, ötödik esete volt (2012. november 15. és 2012. december 7. között), valamennyi esetben nők ellen elkövetett;
- [110] – az I. r. terhelt személygépkocsijának jobb első ablaküvege az ütés hatására berobbant;
- [111] – a szemközti forgalmi sávokban az üldözés, követés során szembejövő forgalom nem volt, mindkét sáv üres volt;
- [112] – a cselekmény – a motor követése az ütközésig – rövid idő alatt, kb. egy percen belül

lezajlott.

- [113] Ezen túlmenően rámutat arra is a Kúria, hogy a szándékkal kapcsolatos, az elkövető tudattartalmát érintő – jogi fogalmak formájában megjelenő – következtetések a jogi értékelés körébe tartoznak, miután nem ténymegállapítások. Ezért annak a tényállásban való rögzítése, hogy az I. r. terhelt szándékosan nekiütközött a menekülő motorkerékpárnak a személygépkocsijával, nem helytálló.
- [114] Egyebekben függetlenül attól, hogy a Kúria nem a Btk. 22. § (3) bekezdése szerinti büntethetőséget kizáró okot, az elhárítás szükséges mértékének túllépését állapította meg, szükséges az e körben figyelembe veendő és feltétlen értékelendő alábbi körülményekre felhívni a figyelmet.
- [115] Az I. r. terheltet vezetés közben, miközben gépjárművével indulásra várakozott a piros lámpánál, váratlanul erőszakos támadás érte.
- [116] A gépkocsi jobb első ablaküvegét betörve, táskáját a mellette lévő ülésről a motoros elkövetők egyike elvette.
- [117] Az I. r. terhelt az autó vezetőjeként szükségképpen a támadás közvetlen hatókörében volt, helyzetéből fakadóan a támadóinak kiszolgáltatva.
- [118] A közlekedési lámpánál várakozó személygépkocsi zárt, szűk légterében a jobboldali első ablaküveg betörésének robbanásszerű zaja olyan erőszak kifejtése, amely lenyűgöző erejű a járművezető személyére.
- [119] A két férfi elkövető által valójában rablási erőszakkal végrehajtott cselekmény elszenvedője a személygépkocsijában egyedül tartózkodó nő volt.
- [120] Mindezen körülmények egyébként a menthető felindulás kiváltására is kétségtársa alkalmasak.
- [121] Végül, ami a felrótt rongálási cselekményeket illeti, szükséges leszögezni azt is, hogy a Btk. 371. §-ában büntetni rendelt magatartások kizárólag szándékosan követhetők el. Ennek megállapítására az irányadó tényállás törvényes alapot nem adott.
- [122] A fentiekre tekintettel a Kúria – figyelemmel arra, hogy az I. r. terhelt a Btk. 22. § (1) bekezdése szerinti jogos védelmi helyzetben cselekedett – a megtámadott határozatokat a Be. 427. § (1) bekezdés a) pontja alapján megváltoztatta és az I. r. terheltet az ellene a Btk. 234. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerint minősülő közúti veszélyeztetés büntette, 2 rendbeli, a Btk. 371. § (1) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő rongálás büntette, valamint 3 rendbeli, a Btk. 371. (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő rongálás vétsége miatt

emelt vád alól – a Be. 6. § (3) bekezdés c) pontjára figyelemmel a Be. 331. § (1) bekezdése alapján – felmentette.

(Kúria Bfv. III. 859/2017.)